

RIKSADVOKATEN

R. l. j.nr. 1/1/45

OSLO den 13. juni 1945.

103513

HERR STATSADVOKAT.

Veiledning til politiet og statsadvokatene om innstilling av straffeforfølgningen og unnlatelse av påtale i landssviksaker.

Med landssviksaker forstås i det etterfølgende de saker om straff som er regnet opp i provisorisk anordning av 16/2 1945 om rettergang i landssviksaker § 1, a - e.

Mens rettergangsanordningen av 16/2 1945 § 5 gir reglene om påtalekompetansen i landssviksaker er det straffeprosesslovens og påtaleinstruksens regler som kommer til anvendelse når det er tale om å innstille forfølgningen eller unnlate påtale.

Det bemerkes at påtaleinstruksen p. t. ikke er å få. Den er gitt ved Kronprinsregentens resolusjon av 14/12 1934 og er inntatt i Norsk Lovtidende for samme år s. 558.

I. Straffeforfølgningen kan innstilles eller unnlates:

1. når forholdet ikke er straffbart (d. v. s. når ingen straffebestemmelse rammer forholdet.) Forhold som omfattes av bestemmelsen i landssvikanordningen § 4 hører hit.

Om kompetanseforholdet innen påtalemyndigheten henvises til påtaleinstruksens § 20 og det som er nevnt under II nedenfor.

2. på grunn av bevisets stilling (om denne uttrykksmåte henvises til strprl. §§ 85, 1. ledd og 86, 2. ledd).

Finnes påtalemyndigheten etter tilendebragt etterforskning at bevisene for de objektive og/eller subjektive betingelser for straff ikke er av slik vekt at de vil lede til fallende dom "henlegges saken på grunn av bevisets stilling." Ytterligere begrunnelse herfor kreves ikke etter straffeprosessloven og bør regelmessig heller ikke gis.

Hvor det rent unntagelsesvis må anses bevist at mistenkte ikke har foretatt vedkommende straffbare handling bør man, når det gjelder landssviksaker, gi uttrykk for

dette av hensyn til mistenktes selvaktelse og omdømme.

Om komponentanseforholdet innen påtalemyndigheten og melding til overordnet påtalemyndighet gjelder det samme som nevnt under 1.

3. med hjemmel i strprl. § 85.

a) Med hensyn til strprl. § 85, 1.ledd nr 1 henvises til verjerådsløven av 6/6-96 §§ 43-45, som imidlertid neppe blir praktisk i disse saker.

b) Strprl. § 85, 1.ledd nr. 2 må sammenholdes med strl. §§ 62-64 og har prosessøkonomisk stor betydning. En bør i alminnelighet ikke ta med i tiltalen mer enn det som er tilstrekkelig til å oppnå den straff en ønsker og det som kan ha betydning for å karaktisere tiltalte (f.eks. eventuelle ordinære forbrytelser mot den alminnelige borgerlige straffelov).

c) Under oppgjøret med landssvikere vil en støte på tilfelle hvor påtalemyndigheten må ta under overveielse å benytte den vide diskresjonære myndighet den etter strprl. § 85, 2.ledd 1.pkt. har til å unnlate påtale "når det antas at intet offentlig hensyn krever at den straffbare handling påtales, navnlig når særdeles lang tid er hengått siden dens forsvelse eller særdeles formildende omstendigheter foreligger."

I landssviksakene vil de retningslinjer for anvendelse av straff som er trukket opp i landssvikanordningens § 5 kunne begrunne påtaleunnlatelse i H.T. strprl. § 85, 2.ledd 1.pkt.

Men sådan påtaleunnlatelse kan også skje uten at forholdet faller inn under nevnte § 5.

Det kan i denne forbindelse være grunn til å gjøre oppmerksom på at påtalemyndigheten ikke uten videre kan henlegge en sak med hjemmel alene i landssvikanordningens § 5.

Nedenfor skal angis hvordan ekspedisjonen bør skje i tilfelle hvor politiet antar at påtale etter landssvikanordningens § 2, 1 a, bør unnlates i h.t. strprl. § 85, 2. ledd, 1.pkt., hvor den siktede er offentlig tjenestemann:
1. Politiet sender saken til vedkommende statsadvokat

(se strprl. § 91, 2.ledd) med slik innstilling:

"Sendes med vedlegg herr statsadvokaten for lands-
viksaker i"

Jeg tillater meg å foreslå at det i henhold til strprl.
§ 85, 2. ledd, 1. pkt. unnlates påtale mot N. N., født
_____, for forbrytelse mot landssvikanordningen av
15/12 1944 § 2, i a, som setter straff for den som etter
8. april 1940 har vært medlem eller søkt om eller samtyk-
ket i å bli medlem av Nasjonal Samling eller organisasjon
knyttet til den

ved at han i tiden har vært medlem av
Nasjonal Samling.

Da N. N. i henhold til provisorisk anordning av 26/2
1943 § 2, 1. pkt., av (vedk. ansettelsesmyndighet) mid-
lertidig er fjernet fra sin stilling, vil - under forut-
setning av at påtaleunnlatelse besluttet - ansettelses-
myndigheten bli underrettet".

Denne form benyttes når f. eks. saken ligger slik an
at siktede ikke fullt ut tilfredsstiller noen av de krav
som er oppstilt i landssvikanordningens § 5, 1. eller 2.
ledd, men hvor man gjennom en kombinasjon av disse be-
stemmelser og andre omstendigheter finner at forholdet
ikke bør påtales.

Fyller derimot siktedes forhold et av alternativene
i § 5 har en funnet at han også bør gis den oppreisning
som ligger i følgende uttalelse, som skytes inn foran
siste ledd i foranstående formular:

"Som det vil fremgå av de vedleggende dokumenter har
N. N.'s opptreden etter anmeldelsen vært slik at hans
forhold ikke kan antas å ville betinge anvendelse av
straff (se landssvikanordningens § 5)".

2. Hvis politiets innstilling til statsadvokaten er formelt
tilfredsstillende, sender statsadvokaten sakene til Riks-
advokaten med slik påtegning:

"Sendes med vedlegg herr Riksadvokaten med anmodning
om samtykke til påtaleunnlatelse som foreslått."

3. Hvis Riksadvokaten er enig, vil hans påtegning lyde slik:

"Tilbakesendes med vedlegg herr statsadvokaten for
landssviksaker i"

Jeg samtykker i at det med hjemmel i strprl. § 85, 2. ledd, 1. pkt. unnlates påtale mot N. N., 1944 for forbrytelse, mot landssvikanordningen av 15/12 1944 i tiden overensstemmende med forslaget.

4. Statsadvokaten gir derpa slik påtegning:

"Sendes med vedlegg herr politimesteren i

N. N. bes uoppholdelig gitt skriftlig underretning om at jeg med Riksadvokatens samtykke har unnlatt påtale mot ham for overtredelse av landssvikanordningens § 2, 1 a, i tiden"

Eventuelt med slikt tillegg:

"fordi hans opptreden etter innmeldelsen i N. S. har vært slik at hans forhold ikke antas å ville begrunne anvendelse av straff."

5. Saken må derpa uoppholdelig, av politiet sendes vedkommende ansettelsesmyndighet til avgjørelse av suspensjonens opphevelse med henstilling om hurtig avgjørelse og retur av sakens dokumenter. Det bør være ansettelsesmyndighetens sak å gi tjenestemannen underretning om denne avgjørelse.

6. Skulle det under forfølgningen av saken være utferdiget "Erklæring om tiltale" mot en person og saken senere avgjøres ved påtaleunnlattelse (se provisorisk anordning av 4/5 1945 om tiltak for å hindre at landssvikere avgir stemme ved offentlig valg), må politiet pålegges straks å gi manntallsføreren skriftlig underretning om at påtale er unnlatt og at suspensjonen av stemmeretten er opphevet.

II. Straffeprosessloven inneholder ingen positive regler om hvem der kan innstille eller unnlate forfølgning bortsett fra § 91, 2. og 3. ledd.

Politimesteren og de ham underordnede tjenestemenn i påtalemyndigheten (se strprl. §§ 72 og 75 og rettergangsordningens § 5) kan inntil tiltale er utferdiget innstille forfølgningen av en hvilken som helst straffesak etter de grunner som er nevnt under I, 1 og 2 med mindre det foreligger poen av de tilfelle som er angitt i påtaleinstruksens § 20, 1. ledd, 2-4. I sistnevnte tilfelle skal saken fore-

leves nærmeste, overordnede myndighet med uttalelse (innstilling) overensstemmende med § 21.

Om tilbakekallelse av tiltalebeslutning og forelegg henvises henholdsvis til påtaleinstruksens § 23 og § 9 i rettergangsanordningen av 16/2 1945.

Er saken inntatt, kan den påtaleberettigede innstille eller frafalle forfølgningen etter strprl. § 85, 1. ledd.

En må merke seg denne bestemmelses siste punktum om skriftlig meddelelse til siktede og klageren om at forfølgningen er innstilt. Slik meddelelse danner utgangspunktet for fristen for overordnet myndighet til å omgjøre beslutningen (se strprl. § 91, 1. ledd, jfr. rettergangsanordningens § 7).

Har tiltalte eller påtalemyndigheten fått kjeremålsutvalgets samtykke til å innbringe en helt eller delvis frifinnende dom for lagmannsretten til fornyet behandling og påtalemyndigheten av en eller annen grunn finner at påtale bør frafalles, skal saken sendes Riksadvokaten til avgjørelse.

Det vedlegges endel avtrykk til fordeling blant politimestrene i Deres distrikt.

Peter Rindom

1945. 10. 10.
6